

A 2008-ban felvett és tanulmányaikat megkezdő tanári mesterszakos hallgatók tanítási gyakorlatának szabályzata

A tanárképzés a bolognai rendszerben

Gyerekeket, serdülőket tanárként tanítani több feladat teljesítését jelenti egyszerre: értelmüket művelni miközben a tudás, a kultúra egy-egy területébe bevezetjük őket; segíteni a természeti és a társas világban való eligazodásukat, értékeik megértését és cselekedeteikben való tükröződését; felkészíteni őket másokkal való együttműködésre személyes és közös ügyekben, munkában. Ezeket a feladatokat mindig is beleértettük a tanári munkába, a ma iskolája azonban csak akkor felelhet meg a társadalmi és gazdasági elvárásoknak, ha mindegyik megfelelő hangsúlyt kap, és közöttük egyensúly jön létre.

A tanárképzés korábbi rendszere a tanári tudás egy területét, a tanított tantárgyhoz kapcsolódó tudományterületekben való jártasságot jobban kiemelte. Az új képzési program a diákok tanulásának segítésére készít fel; ehhez pedig e jártasság mellett szükség van a tanulóknak, az iskola társas-társadalmi környezete és a tudás létrehozásának, megosztásának technikai és technológiai ismeretére, mégpedig olyan alkalmazható tudásra, amellyel a tanár hatni tud.

A bolognai rendszerű tanárképzés a korábbiaknál nagyobb lehetőséget kínál a leendő tanárok felkészítésére, arra, hogy diákjaik ismereteinek, képességeinek, attitűdjeinek, fejlődését, értékeik alakulását hatékonyan tudják segíteni az élet különböző területein. Felkészíthet továbbá arra, hogy a tanítása során a tanár tudatosan fejlessze a saját tudását: követni tudja a tanítással-tanulással és annak eredményességével kapcsolatos vizsgálatok eredményeit és alkalmazni tudja azokat, illetve saját gyakorlatának eredményeit tudja megosztani másokkal.

A tanárképzés három elemre bomlik, amelyekben a gyakorlat egyre bővülő teret kap a saját tanulás tudatosságától az önálló tanítási szárnypróbálgatásig. A pedagógiai-pszichológiai modul a tanulás, a tanítás és az iskolázás jellemzőit és hátterét tárgyalja. Ehhez a szemináriumok, gyakorlatok során kapcsolódnak alkalmazást, önreflexiót kívánó feladatok, tréningek és iskolai megfigyelések.

A szaktárgyi modulok alkotják a második elemet. Ezek a választott tantárgy anyagát és elsajátításának jellegzetességeit tárgyalják. Ebbe ágyazott a szakmódszertani képzés és a hagyományos (ún. csoportos) tanítási gyakorlat, amely iskolai megfigyeléseket, az iskolai élet különböző, órán kívüli tevékenységeibe való bekapcsolódást és egy rövidebb, 15 tanórás gyakorlótanítást foglal magában.

A harmadik elem az összefüggő közoktatási gyakorlat, amelynek során a tanárjelölt hosszabb időt tölt egy közoktatási intézményben, gyakorlóiskolában. Ekkor a tanárjelölt egy szakvezetővel dolgozik együtt, önállóan, de az ő felügyelete alatt tanít (heti kis óraszám), bekapcsolódik az iskolai munka egyéb területeibe, illetve egyéb, a későbbi folyamatos önfejlesztést megalapozó feladatokat végez.

A tanári záróvizsga a tételes szaktárgyi és pedagógiai-pszichológiai számonkérés mellett a szakdolgozat megvédéséből áll. A tanári szakdolgozat két része, a portfólió és a tanulmány egyformán a pedagógiai gyakorlathoz kapcsolódik: a portfólióban a gyakorlati felkészülés különböző stádiumaiban készült anyagokat rendezi össze a jelölt, míg a tanulmányban a tananyag megtanításához kapcsolódó kérdést dolgoz föl.

Általános tudnivalók

1. A tanítással kapcsolatos tantárgyakat csak a képzés utolsó félévében lehet először teljesíteni.
2. Az ETR-ben, tantárgyfelvételi időszakban a következő kurzusokat kell mindenkinek felvenni
szakterületi modul tanítási gyakorlata (SZTGY) 3 kr.
összefüggő szakmai gyakorlat (ÖSZGY) 20 kr.
tanítást kísérő szeminárium (TKSZ) 0 kr.
3. A gyakorlat beosztására ezzel egyidőben mindenkinek a www.gyakg.u-szeged.hu/jelolt címen be kell jelentkezni! Határidő: 2009. február 13.
4. Az itt kiállított jelentkezési lapot kinyomtatva, aláírva az illetékes tanulmányi osztályon mindenkinek le kell adni! Határidő: 2009. február 13.
5. A tanítási gyakorlatokat (szakterületi modul tanítási gyakorlata, és összefüggő szakmai gyakorlat) az intézmény által kijelölt gyakorlóiskolában kell elvégezni, melynek kreditértéke levelező tagozaton 3+20 kredit. (lásd 15/2006. (IV.3.) OM rendelet 4. sz. melléklet)
6. Mivel a levelező tagozatos képzésben szerzett oklevél egyenértékű a nappali tagozaton szerzett oklevéllel, ezért az elvégzendő gyakorlatokban nem teszünk különbséget. A levelező tagozatos hallgatók a gyakorlóiskolákban végzik az iskolai gyakorlatokat.
7. A levelező tagozatos hallgatók esetében – kérvény alapján, egyéni elbírálással – be lehet számítani a gyakorlati tevékenységeikbe munkatapasztalatukat, ha legalább 2 éves szakirányú szakmai gyakorlatot igazolnak; általános iskola felső tagozatán vagy középiskolában legalább heti 2 órában tanította/tanítja a tantárgyat. Ehhez kérvényt az érintett karok tanulmányi osztályán lehet beszerezni, amit a kari szabályok szerinti módon és határidőig kell leadni. (határidő: 2009. február 9.)
8. Pedagógiai karakterű, nem tanórához kötött szakképzettség (pl. minőségfejlesztő tanár) végzése esetén a tanítási órák helyett a szakképzettségre jellemző tevékenységekből kell a fentieknek megfelelő órát gyakorolni. Ezen szakképzettség gyakorlatainak szervezésébe be kell vonni a szakképzettség felelősét is.

A gyakorlati képzés formái

- a) **Szakterületi modul tanítási gyakorlat (SZTGY):** (Összesen min. 15 óra) A gyakorlatot a szakvezető tanár gyakorlati jeggyel értékeli.

Szakterületi modul tanítási gyakorlat elemei	Tanári szakképzettséggel	Nem tanári szakképzettséggel
Bemutató foglalkozás	3 óra	3 óra
Hospitálás	0 óra	5 óra
Előkészítés és megbeszélés	0 óra	3 óra
Egyéni tanítás	0 óra	4 óra
Önálló felkészülés	0 óra	8 óra
Összesen:	3 óra	Min. 15 óra

- b) **Összefüggő szakmai gyakorlat (ÖSZGY):** a gyakorlatot a szakvezető tanár gyakorlati jeggyel értékeli (meg kell nézni a tantervben, hogy tényleg ez szerepel-e) a módszertan- és a pedagógikum oktatójának véleményét is figyelembe véve.

Összefüggő szakmai gyakorlat elemei	Tanári szakképzettséggel	Nem tanári szakképzettséggel
Hospitálás	6 óra	6 óra
Előkészítés és megbeszélés	4 óra	14 óra
Egyéni tanítás	8 óra	8 óra
Tanórán kívüli tevékenység	Felmenthető	6 óra
Önálló felkészülés	22 óra	20 óra
Adatgyűjtés	Felmenthető	6 óra
Tanítást kísérő szeminárium	6 óra	6 óra
Összesen:	46 óra	66 óra

c) **Tanítást kísérő szeminárium:** leírását lásd a 7. oldalon

Pedagógiai karakterű, nem tanórához kötött szakképzettség (pl. minőségfejlesztő tanár) végzése esetén a tanítási órák helyett a szakképzettségre jellemző tevékenységekből kell a fentieknek megfelelő órát gyakorolni. Ezen szakképzettség gyakorlatainak szervezésébe be kell vonni a szakképzettség felelősét is.

A hallgatókkal szembeni elvárások

- Széles körű szaktudományi tudással rendelkezik a megfelelő tudomány- és/vagy műveltségi terület(ek)ben, és képes ennek közvetítésére,
- Ismeri az iskolai alapidokumentumokat,
- Szakterületén felkészült, és képes tanítási programok, tanulási egységek, tanítási órák tervezésére, a tanulók számára szükséges tananyagok, taneszközök, információforrások, tudáshordozók megválasztására,
- Képes a tanulásszervezési eljárások és tanítási módszerek széles skáláját alkalmazni a hatékony tanulási környezet kialakítása érdekében,
- Képes a közös munkát segítő osztálytermi rend és tanulási környezet megteremtésére,
- Megfelelő önismerettel rendelkezik, képes saját tevékenységével kapcsolatos kritikus reflexiókra, önértékelésre,
- Képes együttműködni kollégáival, az iskola más munkatársaival, a szülőkkel és a tanulók életében szerepet játszó más szakemberekkel, intézményekkel és szervezetekkel.

A hallgatók gyakorlatainak értékelése

A szakterületi modul tanítási gyakorlat és az összefüggő intézményi gyakorlat tantárgyakat gyakorlati jeggyel értékelik a szakvezetők. (a tanterv alapján lehet, hogy javítani kell) Az egyéni fejlődés és fokozatosság figyelembevételével a gyakorlatok értékelésének alapja:

- a hallgató szaktárgyi, pedagógiai felkészültsége,
- tanítási tevékenysége, a tanulókkal való bánásmódja,
- munkafegyelme, felelősség- és hivatástudata.

Elégtelennek minősül a hallgató iskolai gyakorlata, ha:

- az iskolai tananyagban alapvető tájékozatlanságot mutat,
- a tanítási tevékenysége elégtelen,

- tanítási tervezetet, vázlatait sorozatosan nem készíti el időben, illetőleg ha azok nem felelnek meg az előzőleg egyértelműen meghatározott követelményeknek.

Elégtelen gyakorlati jegy azonos félévben nem javítható!

Szakterületi modul tanítási gyakorlata (SZTGY) tantárgy

1. A tanítási gyakorlatok végleges beosztásáról és a további teendőikről 2009. február 19-től e-mailben kapnak tájékoztatást a hallgatók.
2. A hallgatók a 2009. február 23-27.-e közötti időszakban egy bemutató foglalkozáson vesznek részt a kijelölt gyakorlóiskolában, a kijelölt szakvezetőnél. A szakterületi modul tanítási gyakorlat végleges beosztása 2009. február 19-től lesz olvasható a www.gyakg.u-szeged.hu/jelolt címen. A foglalkozáson a megjelenés kötelező! Azon hallgatókat, akik határidőre benyújtották a mentességi kérelmüket ezen alkalommal értesülnek a kérelem elbírálásáról, azaz számukra is kötelező a megjelenés.
3. A bemutató foglalkozás 3 órás lesz, melyen egy bemutatóórán fognak részt venni és a szakvezetők tájékoztatják a hallgatókat a szakterületi modul tanítási gyakorlat- és **összefüggő szakmai gyakorlat tantárgyakkal** kapcsolatosan teljesítendő kötelezettségeikről. A foglalkozás alkalmával a szakvezetővel közösen kialakítják a szakterületi modul tanítási gyakorlat munkarendjét azon hallgatókkal, akik nem kapnak felmentést ezen tárgy teljesítése alól.
4. A szakterületi modul tanítási gyakorlatot legkésőbb március végére minden hallgatónak teljesítenie kell, hogy április elejétől mindenki meg tudja kezdeni az **összefüggő szakmai gyakorlat tantárgy** teljesítését. Azon csoportoknál, ahol a hallgatók többsége felmentést kaphat a szakterületi modul tanítási gyakorlat alól, ott már márciusban elkezdődhetnek az összefüggő szakmai gyakorlatok.

Szakterületi modul tanítási gyakorlat (SZTGY) tantárgy tartalma

1. A hallgatók a félév elején egy bemutató 3 órás foglalkozáson vesznek részt. (ld. fentebb)
2. A bemutató foglalkozás után az utolsó félévben a szakvezetők által félévre elkészített beosztás szerint szakonként egy-egy hetes iskolai gyakorlaton vesznek részt a hallgatók. A gyakorlat alatt az egyetemi órák látogatása alól NEM mentesülnek.
3. Az egyéni iskolai gyakorlatok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a hallgatók lássák az iskolai munka egészét. Tevékenyen kapcsolódjanak be ebbe a munkába, közben fejlődjön önállóságuk, és alakuljon pedagógiai attitűdjük.
4. A hallgatók hospitálnak szaktárgyaik óráin a kapcsolóórákon kívül legalább öt-öt órán. Abban az osztályban, ahol tanítanak, lehetőség szerint egy-egy nem szaktárgyi órát is tekintsenek meg. A hospitálási órák min. 50 %-ának teljesítése mindenképp előzze meg az önálló tanítást.
5. Önállóan tanítanak a szakvezető tanár jelenlétében szaktárgyanként a szakterületi modul tanítási gyakorlat tantárgy keretében 4- 4 órát. Ezekre az órákra a szakvezető egyenként készíti fel a hallgatókat.

Az egyéni felkészítés fázisai

1. A szakvezető tanár lehetőleg három héttel a gyakorlat megkezdése előtt kiadja a tanítási órák anyagát a hallgatóknak, tanácsot ad az otthoni felkészüléshez.
2. A gyakorlat megkezdése előtt két héttel, a hallgató írásbeli felkészülése alapján, a szakvezetővel egyéni felkészítésen beszél meg az órák eredményes megvalósításának lehetőségeit.

3. A hallgató a tanítási órájára az iskolai gyakorlat kezdeti szakaszában tervezetet, később vázlatot készít. Iskolai gyakorlatának megkezdéséhez szükséges tervezeteit, illetve vázlatait a gyakorlat megkezdése előtt legalább három tanítási nappal bemutatja a szakvezetőnek, a többi pedig a szakvezető által meghatározott időben. A tanárjelölt csak a szakvezető által jóváhagyott írásbeli felkészülés alapján taníthat.
4. A hallgató a tanítási óráját önállóan vezeti. A jelenlévők nem szólhatnak bele munkájába. Ezt csak a szakvezető tanár teheti meg, indokolt esetben.
5. A megtartott órákat a szakvezető egyéni elemzésen beszéli meg a hallgatóval.
6. A hallgatók tevékenyen részt vesznek a tanítási órán kívüli foglalkozásokon is.

A gyakorlat munkarendje

A céltudatos és tervszerű munkavégzés érdekében a szakvezető és a hallgató a gyakorlat megkezdése előtt 2 héttel összeállítja az egyéni gyakorlat munkarendjét, amely tartalmazza a hallgató végleges

- hospitálási rendjét,
- tanításának rendjét,
- az előkészületek, a megbeszélések rendjét,
- az órán és iskolán kívüli tevékenység rendjét (korrepetálás, ügyelet, szakkör, osztályfőnöki teendők, adminisztráció, könyvtár, múzeumlátogatás, ünnepély, kirándulás, értekezlet, fogadóóra, stb.).

Az iskolai gyakorlat eredményessége érdekében a hallgatónak a tanítási gyakorlat ideje alatt az iskolában kell tartózkodnia az előzetesen kialakított munkarend szerint.

Az összefüggő szakmai gyakorlat tantárgy (ÖSZGY)

Ezen tantárgy teljesítésének előfeltétele, hogy a hallgató eredményesen teljesítse a szakterületi modul tanítási gyakorlat tantárgyat. Ezt a tárgyat ugyanannál a szakvezetőnél teljesítik a hallgatók, mint ahol a szakterületi modul tanítási gyakorlat tantárgyat teljesítették.

Összefüggő szakmai gyakorlat tantárgy (ÖSZGY) tartalma

1. Az összefüggő szakmai gyakorlat tantárgy teljesítése keretében a szakvezetők által félévre elkészített beosztás szerint szakonként összefüggő iskolai gyakorlaton vesznek részt a hallgatók. A gyakorlat alatt az egyetemi órák látogatása alól NEM mentesülnek.
2. Az egyéni iskolai gyakorlatok lehetőséget biztosítanak arra, hogy a hallgatók lássák az iskolai munka egészét. Tevékenyen kapcsolódjanak be ebbe a munkába, miközben fejlődjön önállóságuk, és alakuljon pedagógiai attitűdjük.
3. A hallgatók hospitálnak szaktárgyaik óráin a kapcsolóórákon kívül legalább hat-hat órán. Abban az osztályban, ahol tanítanak, lehetőség szerint egy-egy nem szaktárgyi órát is tekintsenek meg. A hospitálási órák min. 50 % - ának teljesítése mindenképp előzze meg az önálló tanítást.
4. Önállóan tanítanak a szakvezető tanár jelenlétében 8 - 8 órát. Ezekre az órákra a szakvezető egyenként készíti fel a hallgatókat.
5. A tanítást végző hallgató önállóan és felelősséggel vezeti óráját, szervezi a saját és a tanulók munkáját. Irányítja a kijelölt anyag feldolgozását, a kitűzött célok megvalósulását. Biztosítja az óra oldott légkörét, értékeli a tanulók teljesítményét.

6. Ezen gyakorlat alatt a hallgató előkészíti a tanári záróvizsga részét képező portfóliót (óratervezet, óravázlat, tapasztalatok összegzése, tanításfilozófiai elképzelések, stb.).

Az egyéni felkészítés fázisai

1. A szakvezető tanár lehetőleg három héttel a gyakorlat megkezdése előtt kiadja a tanítási órák anyagát a hallgatóknak, tanácsot ad az otthoni felkészüléshez.
2. A gyakorlat megkezdése előtt két héttel, a hallgató írásbeli felkészülése alapján, a szakvezetővel egyéni felkészítésen beszél meg az órák eredményes megvalósításának lehetőségeit.
3. A hallgató a tanítási órájára a kezdeti szakaszban tervezetet, később vázlatot készít. Iskolai gyakorlatának megkezdéséhez szükséges tervezeteit illetve vázlatait a gyakorlat megkezdése előtt legalább három tanítási nappal bemutatja a szakvezetőnek, a többi pedig a szakvezető által meghatározott időben. A tanárjelölt csak a szakvezető által jóváhagyott írásbeli felkészülés alapján taníthat.
4. Az utolsó tanítási órájának tervezetét teljesen önállóan (szakvezetői segítség nélkül) kell 2 példányban elkészítenie a hallgatónak. Ezt legkésőbb a tanítást megelőző napon 1-1 példányban a szakvezetőnek és a szakmódszertant oktató tanárnak le kell adnia. Az óratervezetet – a papíralapúval mindenben egyező változatát – elektronikus formában (a kézzel készített ábrákat és az esetlegesen beragasztott képeket szkennelve és a dokumentumba illesztve) 30 MB-nál kisebb méretű állomány formájában a regisztrációhoz használt felületen keresztül a www.gyakg.u-szeged.hu/jelolt oldalra is fel kell töltenie (legkésőbb a tanítást megelőző napon).
5. A hallgató a tanítási óráját önállóan vezeti. A jelenlévők nem szólhatnak bele munkájába. Ezt csak a szakvezető tanár teheti meg, indokolt esetben.
6. A megtartott órákat a szakvezető egyéni elemzésen beszél meg a hallgatóval.
7. A hallgatók tevékenyen részt vesznek a tanítási órán kívüli foglalkozásokon is.

A gyakorlat munkarendje

A céltudatos és tervszerű munkavégzés érdekében a szakvezető és a hallgató a gyakorlat megkezdése előtt 2 héttel összeállítja az egyéni gyakorlat munkarendjét, amely tartalmazza a hallgató végleges

- hospitálási rendjét,
- tanításának rendjét,
- az előkészületek, a megbeszélések, rendjét,
- az órán és iskolán kívüli tevékenység rendjét (korrepetálás, ügyelet, szakkör, osztályfőnöki teendők, adminisztráció, könyvtár, múzeumlátogatás, ünnepély, kirándulás, értekezlet, fogadóóra).

Az iskolai gyakorlat eredményessége érdekében a hallgatónak az egyéni gyakorlat ideje alatt az iskolában kell tartózkodnia az előzetesen kialakított munkarend szerint.

Tanítást kísérő szeminárium leírása

6 óra/félév

kredit: 0

teljesítés: megfelelt / nem felelt meg

Cél:

A szeminárium célja a hallgatók tanítási gyakorlatának problémaközpontú, elemző jellegű feldolgozása. Az órákon a hallgatók a szemináriumvezetővel (a szakmódszertan oktatójával) egyéni tanítási gyakorlatukon szerzett tapasztalataik bemutatását, az ott kialakult problémák felvázolását végzik. A szemináriumi csoport a felmerült tipikus és atipikus problémák megoldási stratégiáinak kidolgozására törekszik.

Módszer:

A hallgatók egyéni tanítási gyakorlatukról problémaközpontú szöveges beszámolót készítenek, amely tartalmazza:

- a tanítási gyakorlat főbb adatait (korcsoport, téma, tanulócsoport kvantitatív jellemzői stb.),
- a tanítási gyakorlat során alkalmazott módszertani fogások bemutatását (motiváció, ráhangolás, jelentésteremtés, reflektálás, szemléltetés, számonkérés, differenciálás, a kompetencia-, ill. készségfejlesztés módszerei, munkaformák),
- a gyakorlat során kialakult problémák bemutatását (pl. diák-diák, tanár-diák, tanár-tanár konfliktusok, szakmai viták, kommunikációs konfliktusok, fegyelmezés stb.),
- a kialakult problémák kezelésének stratégiáit, azok sikerét, illetve esetleges kudarcát.

A beszámoló szövegszerkesztővel készített, legalább 4 A/4-es oldal terjedelmű írásmű.

A szemináriumi csoportban a hallgatók tipizálják a felmerült problémákat, megbeszélik az azokra adott megoldási kísérleteket, illetve saját tapasztalataik alapján más problémakezelési lehetőségeket vázolnak fel. A hallgatók kitérnek a felmerült konfliktusok megelőzésének esetleges lehetőségeire is.

Értékelés:

A szeminárium megfelelt/nem felelt meg értékeléssel zárul. Az értékelés során különösen fontos a hallgatók problémaérzékenységének vizsgálata.

Gyakorlóiskolák és elérhetőségük

- a) SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium 6722 Szeged, Szentháromság utca 2.
Igazgató: dr Dobi János
Gyakorlati képzésért felelős igh.: Józsné Mocsai Andrea
Elérhetősége: 62/544-350
E-mail cím: MOCSAI@GYAKG.U-SZEGED.HU
- b) SZTE ZFK Vántus István Gyakorló Zeneművészeti Szakközépiskola 6722 Szeged, Tisza Lajos sgt. 79-81.
Igazgató: Újvári István
Gyakorlati oktatásvezető: Huszár Emőke
Elérhetősége: 62/544 855
E-mail cím: IRODA@KONZI.U-SZEGED.HU
- c) SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészetoktatási Intézménye, Napközi Otthonos Óvodája 6725 Szeged, Boldogasszony sgt. 8.
Igazgató: Bácsi János
Gyakorlati képzésért felelős igh.: Ravasz Viktória
Elérhetősége: 62/54-47-54
E-mail cím: RAVVIK@JGYPK.U-SZEGED.HU
- d) SZTE Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskola 6722 Szeged, Boldogasszony sgt. 1-3.
Igazgató: dr Sipos Ibolya
Gyakorlati képzésért felelős igh: dr Visy Csabáné
Elérhetősége: 62/544-349
E-mail cím: ISKOLA@SGYAK.U-SZEGED.HU